

Jak w naszej szkole rozwijana jest kreatywność i zdolności twórcze uczniów zdolnych

Jednym z zadań naszej szkoły jest wszechstronny rozwój osobowości ucznia, a tym samym odkrywanie i rozwijanie jego zdolności i zainteresowań. Aby ten cel osiągnąć, należy: każdemu dziecku poświęcić odpowiednią ilość czasu, indywidualizować metody pracy i wymagania, stworzyć atmosferę akceptacji sprzyjającą dalszemu rozwojowi talentu.

Niestety, wzrastająca liczba dzieci przeciętnych, z trudnościami w nauce, a także klasowo-lekcyjny system nauczania sprawiają, że uczeń zdolny często jest na lekcji zaniewany lub wręcz niedostrzeżony. Przed nauczycielami naszej szkoły stoi zatem trudne zadanie – pobudzanie naturalnej ciekawości świata drzemącej w każdym dziecku, wskazywanie na potrzebę dążenia do zaspakajania ciągłego głodu wiedzy oraz rozwijanie twórczej aktywności opartej na własnych pomysłach i wyobraźni.

Moje wieloletnie doświadczenia pracy z uczniem zdolnym w starszych klasach szkoły podstawowej pokazują, że bardzo ważne jest budowanie poczucia własnej wartości, gdyż uczeń zdolny często postrzegany jest przez rówieśników jako „inny”, więc przyjmuje postawę „nie wychylać się”. Należy również umiejętnie motywować go do dodatkowej pracy (w której mógłby wykorzystywać swoją wiedzę i zdolności do rozwiązywania problemów) do twórczych działań - indywidualnych i w zespole.

W miarę możliwości staram się indywidualizować nauczanie na lekcjach języka polskiego, ale zasadnicza praca z uczniem zdolnym to przygotowanie go do różnego rodzaju konkursów polonistycznych, które to przygotowanie odbywa się zasadniczo po lekcjach – na zajęciach koła polonistycznego.

Na poziom osiągnąć każdego człowieka mają wpływ przede wszystkim zdolności intelektualne i twórcze. One powodują, że działamy szybciej, osiągamy więcej, nasze prace wyróżniają się spośród innych. Znajomość cech wchodzących w skład inteligencji i umiejętność ich rozpoznawania to warunek stymulowania rozwoju poszczególnych uczniów i grup.

Ważne więc jest, aby nauczyciel potrafił w porę rozpoznać w swojej klasie, jakie zdolności posiadają jego uczniowie, wspomagał ich dalszy rozwój oraz właściwie motywował do samorozwoju.

Młodszy wiek szkolny to okres rozkwitu zdolności intelektualnych. Pojawiają się wówczas uczniowie uzdolnieni w zakresie podstawowych przedmiotów nauczania.

Zdolności twórcze, zwłaszcza w zakresie twórczości intelektualnej, rozkwitają w **okresie dorastania**.

Rozpoznanie tych cech pozwala w dużej mierze na :

- określenie „słabych” i „mocnych” stron jednostki,
- opracowanie indywidualnych i grupowych ćwiczeń, które mogą polepszyć intelektualne funkcjonowanie ucznia,
- świadome sterowanie procesem kształcenia w celu doskonalenia procesów intelektualnych.

Za zdolnościami intelektualnymi idą możliwości twórcze dziecka. Dane one są każdemu, jednakże ich urzeczywistnienie i rozwój zależą od wewnętrznej motywacji połączonej z chęcią działania oraz stymulacji zewnętrznej. Ćwiczenia które wprowadzam na lekcjach oraz zajęciach dodatkowych mają za zadanie doskonalic zdolności: płynność słowną, płynność skojarzeniową, płynność ekspresyjną, płynność ideacyjną (zdolność wytwarzania idei, pomysłów), wrażliwość na problemy, oryginalność w myśleniu.

Pod względem umiejętności uczniowie zdolni przejawiają:

- skłonność do podejmowania trudniejszych, złożonych zdań,
- trafność w doborze różnorodnych metod rozwiązywania problemów i zadań,

- oryginalność w interpretowaniu wyników oraz pomysłowość w ich praktycznym zastosowaniu,
- łatwość osiągania rozwiązań jasnych, prostych i ekonomicznych,
- inicjatywę w samokształceniu: umiejętność gospodarowania własnym czasem, stosowanie efektywnych metod uczenia się,
- łatwość skupienia się przez dłuższy czas na danym zagadnieniu, szybkie tempo uczenia się, trwale zapamiętywanie,
- umiejętności dydaktyczne przejawiające się w interesującym, logicznym, zrozumiałym przez kolegów przekazie wiadomości,
- umiejętności organizacyjne przejawiające się w samodzielnym, skutecznym inicjowaniu pracy, szczególnie pracy zespołowej.

Uczniowie zdolni charakteryzują się również spontanicznością, energią życiową, witalnością, skłonnością do wyrażania swych przeżyć, dużą ekspresją artystyczną.

Oczywiście, nie wszyscy zdolni uczniowie w jednakowym stopniu przejawiają przedstawione tutaj cechy, co wynika z różnego tempa ich rozwoju. Jednakże na te cechy uczniów zdolnych powinni zwracać szczególną uwagę nauczyciele, oraz sami uczniowie w celu pobudzenia i przyspieszenia ich rozwoju.

Rozwijanie bowiem odpowiedniego kompleksu cech sprzyja kształtowaniu twórczych osobowości, a w efekcie twórczego stylu życia.

Oprócz zdolności, głównym warunkiem osiągnięcia sukcesu jest przede wszystkim **praca**.

Uczniowie wybitnie zdolni bywają dziećmi mającymi szczególne potrzeby, które w maksymalnym stopniu powinny być zaspokojone, w przeciwnym razie pojawiają się niepowodzenia szkolne.

Analiza przyczyn niepowodzeń szkolnych, czy też pozaszkolnych, wskazuje na to, iż tkwią one w braku określonych **celów** i tym samym również **motywacji** do podjęcia niezbędnego wysiłku. Dlatego coraz większą wagę przywiązuje się do kształtowania odpowiedniej motywacji, która prowadzi do podejmowania zadań wymagających nie tylko wysokiego poziomu sprawności poznawczych, lecz również wytrwałości i konsekwencji w dążeniu do celu.

Ponadto koncentracja jedynie na własnym rozwoju prowadzi do obniżenia motywacji do pracy, zatracenia celów życiowych, a także do obniżenia sprawności intelektualnej i osiągnięć, które w sposób oczywisty są z nimi związane. Dostrzega się konieczność respektowania **wszystkich potrzeb** wybitnie zdolnych uczniów. Nie mogą oni być poddawani bez przerwy silnej presji środowiska, często nawet rodzinnego, które traktuje osiągnięcia dziecka jako własne i stąd wymagania im stawiane są coraz większe.

Pod wpływem oddziaływań wychowawczych kształtują się określone sposoby reagowania dzieci, ich osobowość. Z kolei powodzenia lub niepowodzenia szkolne wpływają na osobowość dziecka, czyli te wpływy są wzajemne.

Środowisko rodzinne ma najważniejszy wpływ na kształtowanie osobowości dziecka, dlatego tu szukać należy przyczyn niepowodzeń szkolnych. Postawy pozytywne wychowawczo sprzyjają kształtowaniu wysokiego poczucia własnej wartości, podejmowaniu przez dziecko aktywnych działań, wytrwałości w pokonywaniu trudności, odporności.

Postawy negatywne rodziców prowadzą do negatywnej samooceny, co z kolei wpływa na postępy w nauce.

Zarówno pobłażliwość, nadmierna opiekuńczość, jak odrzucenie, wskutek braku zachęty ze strony rodziców do podejmowania samodzielnych działań, powodują, że u dziecka nie kształtuje się motywacja do podejmowania różnorodnych zadań, dzieci takie są też niesamodzielne i bierne. Nadmierne wymagania zaniżają motywację i wywołują silny lęk przed niepowodzeniem

Jakie metody pracy stosujemy w naszej szkole, aby rozwijać zdolności uczniów?

- stopniowe zwiększanie wymagań, jednak nie przekraczające możliwości ucznia;
- ciekawe prowadzenie lekcji – wykorzystywanie wiadomości pozaszkolnych, prowadzenie zajęć w oparciu o pracę grupową uczniów i samopomoc koleżeńską;
- zachęcanie do wymyślania i tworzenia rzeczy w sposób społecznie użyteczny, oryginalny i dotychczas nieznan;
- uczenie twórczego rozwiązywania problemów, motywowanie do samodzielności i podejmowania inicjatyw;
- zachęcanie do konfrontacji wiedzy w konkursach, olimpiadach;
- wskazywanie dodatkowych źródeł wiedzy, oraz inspirowanie do korzystania z rozmaitych zajęć pozalekcyjnych w celu rozwijania zainteresowań oraz aktywności poznawczej;
- stwarzanie atmosfery akceptacji, wyrażanie zadowolenia z sukcesów, uczenie przyjmowania uwag i radzenie sobie z niepowodzeniami,
- prezentowanie prac twórczych (wystawy, gazetki szkolne, klasowe, kroniki prac twórczej, albumy, prace plastyczne, pomoce dydaktyczne);
- spotkania z ludźmi sukcesu (pisarzami, poetami, sportowcami, podróżnikami, zwiedzanie ich miejsc pracy);
- wycieczki inspirujące do pracy twórczej, lekcje muzealne, wystawy, „zielone szkoły”;
- udział uczniów w pracach ośrodków kulturalnych, spektaklach teatralnych i muzycznych;
- prowadzenie nauczania w oparciu o programy własne;
- stosowanie gier dydaktycznych (symulacyjnych, decyzyjnych, psychologicznych),
- stosowanie metod aktywizujących takich jak: drama, mapa mentalna, drzewo decyzyjne, debata i inne,
- ćwiczenia rozwijające twórcze myślenie, jednocześnie usprawniające: kojarzenie, postrzeganie zmysłowe, obserwację i dedukcję, sprawność emocjonalną, wiarę we własne możliwości, umiejętność kreowania opowieści, umiejętność podejmowania decyzji i rozwiązywania problemów.

Wszystkie nasze starania służą wszechstronnemu rozwojowi zdolności naszych uczniów.

Alicja Kimak

Bibliografia

1. Bandura L. : *Uczniowie zdolni i kierowanie ich kształceniem*. Nasza Księgarnia, Warszawa 1974.
2. Bieluga K. : *Nauczycielskie rozpoznawanie cech inteligencji i myślenia twórczego*. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2003.
3. Borzym I. : *Uczniowie zdolni. Psychologiczne i społeczne determinanty osiągnięć szkolnych*. PWN, Warszawa 1979.
4. Fechner-Sędzicka I.: *Szkolny system wspierania zdolności. Jak rozpoznawać i rozwijać dziecięce uzdolnienia?* Wydawnictwo „AKER”, Toruń.
5. Hamer H. : *Klucz do efektywności nauczania. Poradnik dla nauczycieli*. Wydawnictwo VEDA, Warszawa 1994.
6. Krzyżewska J. : *Aktywizujące metody i techniki w edukacji. Część II*. Zakł. Wydaw. *Latter Quality*, Suwałki 2000.

7. Nakoneczna D. : *Kształcenie wielostronne stymulujące rozwój uzdolnień*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1980.
8. Nakoneczna D.: *Uczniowie zdolni i ich nauczyciele*. Towarzystwo Szkół Twórczych, Warszawa 1998.
9. Sękowski A. E.: *Osiągnięcia uczniów zdolnych*. Towarzystwo Naukowe KUL-u, Lublin 2000.